

Hovory o víře, společnosti a výchově

Jiří Zajíc

Tereza Zavadilová
a Martin T. Zikmund

Pojďme ještě kousek

Katolický týdeník

Pojďme
ještě kousek

*Nechť všechna moje láska rozběhne se k tobě, Pane, k tobě.
Nechť všechny mé hluboké naděje zamíří k tobě, Pane, k tobě.
Ať má mysl dlí kdekoli, nechť odpoví na tvé volání,
rozbije všechny překážky a rozletí za tebou, Pane, za tebou.*

Rabíndranáth Thákur

Jiří Zajíc

Tereza Zavadilová a Martin T. Zikmund

Pojďme ještě kousek

Hovory o víře, společnosti a výchově

Katolický týdeník

*Kniha vychází s finanční podporou
Benediktinského arcidiecézního ústavu sv. Vojtěcha a sv. Markéty.*

© Katolický týdeník s.r.o.

© Snímek na obálce: Jana Podhorská

© Zdroje fotografií:

Eva Klípková (194 dolní), Dorothy Mills Koháková (VI dolní),

Aleš Mašek (VIII dolní), Jana Podhorská (6), Tomáš Řehák (VII horní),

Svatava Šimková (VII dolní, VIII horní),

Tomáš Turek/videoarchiv ČTK (VI horní), Jana Zajícová (196 dolní),

ostatní fotografie archiv Jiřího Zajíce.

ISBN 978-80-86615-64-6

Obsah

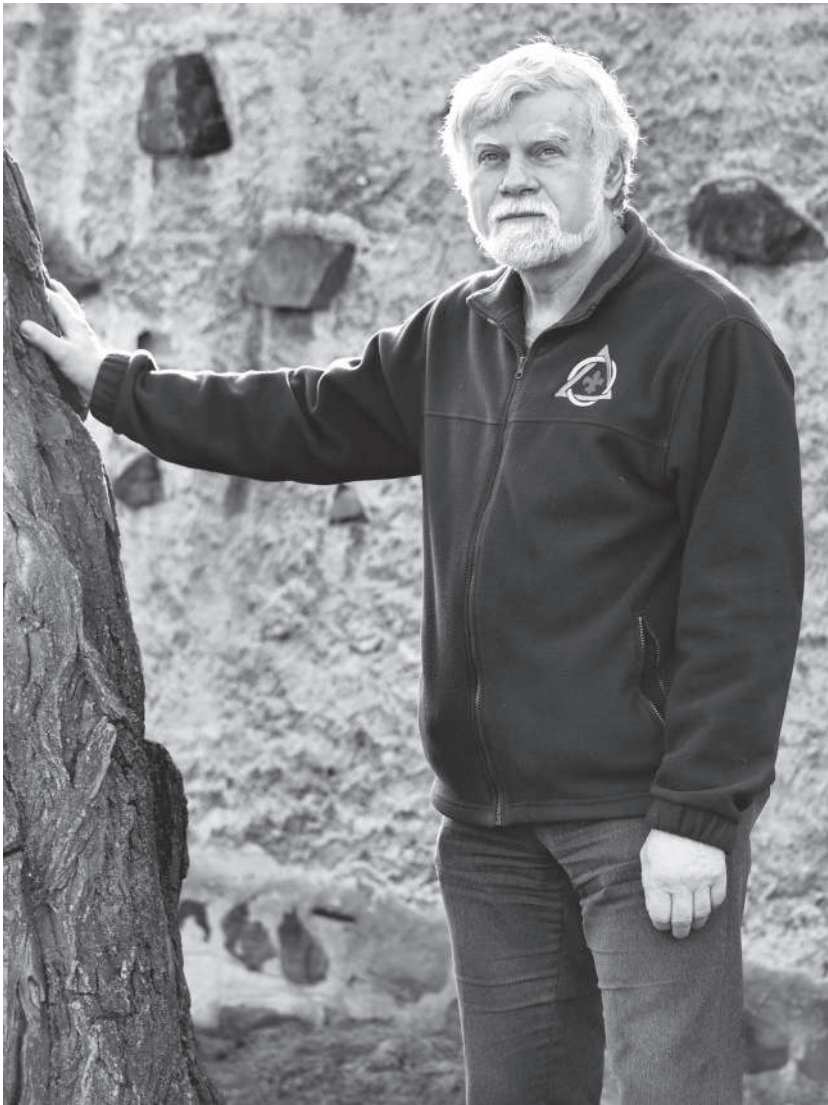
Skaut nejen mezi dětmi: skaut společenský	7
---	---

I. část – rozhovor

Prolog: Touha po nebi	11
1. O tom, co se vskutku stalo	14
2. Škola víry	40
3. Nedospělá společnost a ochromená církev	82
Revoluce s lidskou tváří	82
Skautské slovo	115
Jak (ne)přijít o důvěru veřejnosti	125
Do světa médií	129
Exkurz: Od Jana Husa k františkánským mučedníkům	140
4. Odvaha jít proti proudu	147

II. část – vybrané texty

Když život není příběhem	197
Encyklika o Božím otcovství	203
Aby zbožnost nezůstala v ústech	209
Jak čelit strachům naší doby	215
Dobrodružství výchovy	221
Od rozumu k nerozumu	227
V zajetí emocí	233
Odvaha přijmout odpovědnost	239
Epilog: Tři slova závěrem	245

Skaut nejen mezi dětmi: skaut společenský

Petr Pithart

Jiří má mnoho darů, ale za nejdůležitější pokládám dar věrohodnosti. Co všechno on na sebe nepoví! Takže i ti, kteří ho neznají, rychle získají při četbě následujícího rozhovoru pocit jistoty, že tak to opravdu bylo, že tak to on skutečně vnímal, tak to zajisté cítil, tak to vskutku myslel. Zkrátka mu uvěří. To je, když se píše (nebo tady vypráví) o sobě, obtížně dosažitelná meta. On jí dosáhl. Proto se nebudete moci odtrhnout.

U dětí je tenhle cit na pravdomluvnost dospělých prý ještě větší: dítě cítí, že něco tu nehraje, rozpozná faleš a lež intenzivněji než dospělí, akorát to většinou ve svém podřízeném postavení neřeknou, nedají hned či srozumitelně najevo. A o děti a hochy a dívky v Jiřího životě šlo a jde snad na prvním místě.

Děti v naší zemi, které přišly s Jiřím do styku, měly štěstí. Měly před sebou člověka, kterému věřily. Ničeho lepšího se jim nemohlo dostat.

Moje, tedy naše dvě děti, kluk a holka, a jedna vnučka prošly nikoli sice skautem, ale podobným hnutím (Liga lesní moudrosti, woodcrafteri). Přisvědčuji Jiřímu v tvrzení, jak je výchova v mládežnických hnutích, jako jsou tato, důležitá: ano, i naši potomci jsou utvoření těmito světovými, byť minoritními hnutími. A troufám si říci, že jsou jiní. Jiní než ostatní děti. Myslím si také, že lepší. Nikoli zásluhou rodičů, ale lidí, kteří je jako skauty či „indiány“ vedli. Tak jako je vedl Jiří.

Jiřího vyprávění ale není žádná idyla. Skoro pořád se potýká s nějakými protivensstvími. Přinejlepším s neporozuměním. Jeho vyprávění je sledem jedné potyčky, jednoho boje za druhým.

S poměry, ale ty jsou vždycky nějaké, s lidmi všelijakými kolem něho, a těch je ještě mnohem víc než poměrů... A vždycky jde u něho buď o víru, a tak i o církev, anebo o děti, o jejich výchovu mimo školu.

Jeho svědectví o Havlíčkem a Masarykem pojmenované „práci drobné“ je svědectvím o tom, že v každé době bylo možné pracovat pro dobré věci. A že si člověk nemusel zadat, aniž by nabíhal na bodáky moci. To je na této knize rozhovorů snad nejcennější. Nenabíhal, ale stejně se s mocí, s tou v civilním saku i s tou v „uniformě“ civilů, setkával, ba utkával. Ano, tak to bylo: všední dny normalizace jsou tu popsány s upřímností, která bere dech: on si ani trochu nepřidává, aby byl větší frajer! A pořád se pohybuje na samé hraně.

A pak přicházejí dny polistopadové, a ejhle, ono je pořád za co bojovat, ba i proti čemu! Jiřímu ke starosti o církev a výchovu mladých lidí přibývá starost o veřejnoprávní média. Ani tady si další přátele nenadělá, jmenuje, ukazuje, jak to bylo, jak to je, kdo proti komu, o co komu šlo. Zná kdekoho a svědčí o lidech kolem sebe z osobní zkušenosti, ne z toho, co se o kom říká. Není mu třeba silných slov: situace, ve kterých lidi potkává, jsou soudnému čtenáři vylíčeny jasně. Nálepek, dnes tak oblíbených, není vůbec třeba.

Maximální otevřenost, chce se říci bezbrannost, ční ze stránek této knihy: nedělám přece nic špatného, ba snažím se o dobrou věc, tak proč bych měl co skrývat? Mluvit v hádankách, náznacích...?

Jmen v rozhovoru padnou stovky. Zvláště rád připomenu našeho společného přítele Mílu. Totiž Miloslava Vlka. Jiří ho vylíčil přesně a láskyplně. On asi opravdu nebyl charismatický. Ani se o to nesnažil (někomu to prostě nejde). Ale vždycky stál na té správné straně, tedy na té Jiřího. A Jiří na té jeho. A také snad i na té mé... Ale tak to říci nejde! Správná, nesprávná... Prostě jsme viděli dobové spory podobně.

Snad nejzávažnější boj o pravdu/nepravdu se týkal církevních restitucí. Jen o něco méně znamenaly zapomenuté spory o restitu-

ce majetku mládežnických organizací. V obou nový režim ztratil mnoho ze své původní důvěryhodnosti (ale ztratila i církev). Byl jsem premiérem jen na republikové úrovni, moc jsem tu nezmohl. Ty majetkové „vratky“ se měly udát hned v prvních měsících a letech po listopadu 1989. S arcibiskupem Vlkem jsme promýšleli moji variantu: jeden den stát církvi vrátí úplně všechno a dostane od ní slib rukou dáním, že hned druhý den (a to bude přesně předem domluveno, do haléře spočítáno) církev vrátí ten ukradený majetek, který nepotřebuje, a i ten, na který nemá nárok. Bude to rychlé a zároveň gesto vzájemné důvěry. Ale na to bylo při dvouletém mandátu první české (tehdy ještě republikové, v rámci federace) politické reprezentace (1990–1992) málo času...

Církvi katolické nepomohl ani způsob – nezpůsob, jakým se vyrovnala s podzemní církví. Jiří na to měl jiný názor, stejně jako na svěcení žen, na „život v hříchu“ opětně sezdaných rozvedených mužů a žen. Rozumí zákazům, ale nejraději by se bez nich obešel: ovšem také ví, že církev není jen ta, co je doma, a ví, že čas hraje svoji nezastupitelnou roli. On, Jiří, není našťěstí revolucionář.

A Jiří je i potom pořád tam, kde se něco důležitého děje, kde je nějaký závažný spor. Není vždy v první linii, ale je tam, kde je jádro sporu. A on neustoupí a neustoupí. To leda prohraje. Nejednou! Třikrát si v nové době užije nezaměstnanosti: odchod z funkce či místa je tak náhlý, že Jiří nemá připraveno ústupové pole. To je celý on – a ještě vám to všechno na sebe poví. Protože ví, že z čestných proher se rodí příští výhry, třeba i jen ty malé.

Trochu ho znám. Nebyli jsme spolu účastni žádných konfliktů, přesto o jeho osobní čistotě, umírněné, ale tvrdé bojovnosti cosi vím. A tuším teď, po přečtení této knihy, mnohem víc.

Člověk politického středu, říká o sobě. Ale ten jeho střed, to není ta vlažnost, která chutná oportunistům všeho druhu. Jiří je v tom svém středu bojovníkem k pohledání. Nepochybně tato bojovnost vychází z jeho pevné, neokázalé víry v Boha. Bez ní by nemohl mít tolik síly do každodenních bojů.

I o své víře Jiří poví skoro všechno, co se dá. Slovy srozumitelnými, a zase: uvěřitelnými. Je člověk veřejný s bohatým vnitřním životem, který nám po zralé úvaze dává ku povzbuzení i obezřetnosti.

Není karatel ani vůdce; on je hlas tichý, ale vždycky slyšitelný hlas svědomí. Každý jej máme, někdy ale potřebuje probudit příklady těch druhých, toho druhého, kterým bude pro vás, vážení čtenáři, v příští dnech Jiří.

Jiří, věřící skaut na věky. A svědomitý občan, taky na věky. A protože zaznamenán v této knize, už na věky věků.

Prolog: Touha po nebi

Naše rozhovory jsme začali v jarní karanténě 2020 nejprve na Skypu, a na Skypu je v novém roce, po letním setkání v Karlových Varech, zase dokončujeme. Jak tento čas pandemie prožíváš a jak ho přijímáš?

Jsem pracující důchodce, který naprostou většinu své práce dělá na počítači. Takže z tohoto hlediska mohu říci, že lépe než většina ostatních lidí. A navíc mi odpadlo množství skautských akcí, které bych možná ve zdraví už nepřežil. Ale tak jednoduché to zase nebylo. Na jaře jsem neustále zápasil s nějakými virózy a v listopadu covid-19 skutečně dostal. Druhý den, když se mi teplota ustálila na 39,5 °C, jsem napsal takový dopis na rozloučenou svým dětem. Nechal jsem ho pro jistotu na stole. To kdybych opravdu „odešel“. Ale zatím jsem tu zůstal.

Současně jsem se na věčnost vždycky těšil. Zajímá mě totiž množství věcí, které v tomto životě nemám možnost zjistit. Třeba, jak a proč se to či ono vyvíjelo ve vesmíru, v dějinách nebo v mém životě a v životech ostatních lidí. Takže jsem už dost nedočkavý se to dozvědět, což ale nejde, dokud neprojdou smrtí.

Táhne tě to na obě strany jako apoštola?

Ano, už dlouhá léta mě to táhne k věčnosti. Ale nerad bych zemřel náhle a způsobil tím lidem kolem sebe problémy, a navíc zrovna na covid, kdy se člověk vlastně udusí.

Kostely byly o Vánocích otevřeny jen omezeně a během minulých Velikonoc byly dokonce úplně zavřené. Chybí ti to?

Nebylo to poprvé, co jsem o svátcích zůstal doma. Eucharistie je pro mě úplně zásadní a zejména v těžkých etapách života jsem poznal, jak mě nesla. V 70. a 80. letech jsem dennodenně běhával k P. Jiřímu Reinsbergovi do Týna nebo ke Sv. Havlu. Byl a je to můj rozhodující

opěrný bod. Až jsem pokaždé překvapený, jak mě během přijímání zalije jedinečný Boží dotek. Ne vždycky, ale hodně často.

Současně jsem ale zažil situace, jak o Velikonocích, tak o Vánocích, kdy jsem svátky prožil doma. Třeba když jsem byl nemocný, což se zvláště o Vánocích stává často. A někdy i z pracovních důvodů. Nemám v sobě to, co lidé z tradičního katolického prostředí, tedy, že bych musel být o svátcích za každou cenu na mši. Na druhou stranu, když jsem měl možnost, tak jsem šel klidně i dvakrát za den. Navíc – upřímně řečeno – nejsem moc na oslavy.

Jak prožíváš neděle a svátky bez společenství?

Určitě v nějaké formě s Božím slovem. Písmo pro mě, zejména na začátku cesty víry, bylo naprosto zásadní. V evangeliích jsem našel svého krále, Ježíše. V současnosti ale nečtu Písmo nijak pravidelně, spíš nárazově. Každou chvíli v Bibli něco hledám a ověřuji – ale je to takové účelové. Vidím to jako minus a budu se k jejímu čtení kvůli tomu samotnému Slovu muset vrátit.

Máš tedy nějaký svůj „osvědčený“ způsob, jak prožívat Boží přítomnost?

Občas mě do ohromné vděčnosti vůči Bohu uvádí hudba. Ta nejlépe vyjadřuje jak moji touhu po věčnosti, tak i samotnou přítomnost Boží. Třeba pomalé věty z barokních sonát Tomasa Albinoniho nebo Alessandra Marcella. To letím k Bohu.

Také si už asi čtvrtý rok pravidelně čtu duchovní deník *On a já* francouzské režisérky, herečky a dramatičky Gabrielle Bossis. Když jí bylo 62 let, tedy v roce 1936, při cestě parníkem v Kanadě zažila velmi silné Boží oslovení. Nejdřív nevěděla, co se to děje, ale znamenávala si, co jí Hlas (jak mu říkala) sděluje. A posléze v něm poznala Ježíše. V roce 1950 byly krátce před její smrtí tyto zápisky vydány (česky vyšly teprve před šesti lety). Tam mě pokaždé něco zasáhne. Ježíš jí například jednou říká: „Nezdá se ti, že při Poslední večeři jsem byl úplně jako vtělená láska?“ Napoprvé se mi to během

čtení úplně nezdálo, tak jsem si vzal k ruce evangelium apoštola Jana. Zatímco v líčeních synoptických evangelistů o tomto mocnění, tak u Jana najdeme hned tři obsáhlé kapitoly. A musel jsem Ježíšovi dát za pravdu. Pro mě je jasným důkazem toho, že opravdu mluví Ježíš, srovnání představ o duchovním životě z tehdejší doby, které znám z prvorepublikových publikací, s tím, co jí tam „On“ říká a na co klade důraz. Je to velmi moderní, pokoncilní a také hodnověrná spiritualita, která mě silně zasahuje.

Na zdi před stolkem, u kterého pracuji, mám také počítačovou modifikaci reprodukce Turínského plátna, tu, na které má Ježíš otevřené oči. A před třemi lety jsem narazil na obraz *Princ míru* litovsko-americké malířky a básnířky Akiane Kramarik. Namalovala ho, když jí bylo osm let. Říkala, že ji ve snech pravidelně navštěvoval. Ten obraz později objevil Colton Burpo, americký hošík, který ve svých čtyřech letech utrpěl těžký zánět slepého střeva, a vypádlalo to, že umře. Během toho zažil klinickou smrt. A po několika letech od svého uzdravení začal postupně popisovat, s kým vším se tehdy setkal. A o „Princi míru“ hned prohlásil: „To je přece Ježíš, který mě držel v náručí.“ Profláklo se to, když své mamince sdělil, jak se mu strašně stýská po sestřičce. Tu jeho matka potratila ještě dřív, než se Colton narodil, takže se o ní vůbec nikdy nemluvilo. Coltonův otec na základě jeho vyprávění napsal knihu *Nebe opravdu je...* (česky vyšlo v roce 2011) a o tři roky později byl natočen i film (*Nebe existuje*). Tak tenhle portrét od Akiane mám v počítači jako spořič obrazovky, takže díky němu se mi Ježíš také velmi často připomene.

1. O tom, co se vskutku stalo

Jaké bylo tvoje dětství?

Rozhodně nepatřím k lidem, kteří nějak nostalgicky vzpomínají na dětství jako na nejkrásnější dobu života. Jeho začátek výrazně poznamenalo, že mí rodiče měli dost těžký start manželství. Oba byli z Plzně. A mamince bylo patnáct, když spolu začali chodit. Byla to vyslovená krasavice. Vzali se po šesti letech, v září roku 1949. Avšak ve chvíli, kdy babička s dědečkem zjistili, že maminka čeká moji o rok starší sestru Ivanku a že ji nejspíš porodí za šest nebo sedm měsíců po svatbě, rozhodli, že se naši musí na čas odstěhovat pryč, aby nebyla ostuda. Ivanka se narodila – tak jako i my ostatní děti – v Praze. Ale pak se naši rovnou přestěhovali do vesnice u Karlových Varů, kde byly hodně primitivní poměry. Maminka vždycky v té souvislosti říkala, že měla na celý den jeden škopek studené vody a s tím musela všechno zvládnout – od vaření až po vymáčení plenek. Vrátit se do Plzně mohli, až když Ivě bylo půl roku a já jsem už byl „na cestě“.

Měla maminka před svatbou nějakou práci?

Ona vystudovala gymnázium, a než se s tatínkem vzali, udělala si ještě katechetický kurz. Učila pak náboženství v obecné škole. V době svatby už ale pochopitelně neměla žádnou pracovní perspektivu.

Z jakých poměrů pocházel tatínek?

Tatínek byl poloviční sirotek. Můj dědeček spáchal sebevraždu v roce 1939. Byl ředitelem měšťanské školy nejdřív ve Zbůchu a pak v Plzni. Stejně jako řada jiných učitelů tehdy neunesl zhroutení Československé republiky. Takže na tatínkovi v Plzni ležel stín syna sebevraha. Ani mamini rodiče nebyli moc nakloněni tomu, aby spolu vůbec chodili, protože jim tatínek přišel moc

„levicový“. Ale tatínek byl vytrvalý. Ostatně celý život pokládal maminku za nejkrásnější ženu.

V Praze vystudoval stavební fakultu a získal místo v Ústředním ústavu geologickém. Posléze byl jedním z nejlepších v oboru v celé Evropě. V ústavu mu tehdy slíbili byt, jenomže to trvalo sedm let.

Takže do Prahy dojížděl?

Spíš dojížděl za námi do Plzně. Šest dní v týdnu byl v Praze, tehdy se pracovalo i v sobotu. Přijel v sobotu večer a v neděli večer zase odjel, a to se ještě mezitím stavoval na půl dne u své maminky – vdovy. Z té doby si na něj nejmíc pamatují, jak mizí ve tmě a zase jede do Prahy. Hodně mi chyběl.

A hráli v tvém dětství roli nějací jiní muži z rodiny?

Hlavně dědeček. Ten mě přece jen zachraňoval a toho jsem miloval. Ještě tam byl strejček, ale to byl takový divný člověk. Možná proto, že zažil tvrdý existenční pád. Pracoval jako šéf ve Škodovce a byl mezi prvními, které komunisté vyhodili hned po roce 1948 z práce. Nikdy se z toho už nevzpamatoval.

Řekni nám víc o svém dědečkovi.

Dědeček chápal můj klukovský svět. Například maminka mi dávala bílé punčošky a hrozila se toho, že na nich udělám šmouhu. Dědeček se mě v takových chvílích byl schopen zastat a zpřítomnit mužský vhled. Vyšel z velmi chudých poměrů, za první světové války zažil, co je to skutečný hlad a bída. Ale později se stal vrchním inspektorem Československých drah.

A babička?

Tu jsem měl taky velmi rád. Byla to mimořádně obětavá žena. Pracovala v domově důchodců a pro jeho obyvatele dělala neuvěřitelné věci. Řadu let spolupracovala také s Lojzou Kánským, který ji pak i pohřbíval.

Jak to vlastně tehdy u vás doma vypadalo?

Bydleli jsme na kraji Plzně v Bezovce, vilkové kolonii, v rodinném domě se dvěma byty a podkrovím. Vyrůstal jsem tam tedy s maminkou, sestrou a dále s maminčinou sestrou, strejčkem, babičkou a dědečkem. A ještě se dvěma bratrance, ale oni byli hodně technicky zaměřeni, což šlo úplně mimo mě. Já jsem chtěl hrát fotbal, zatímco oni si stavěli vláčky.

Byl to ještě takový prvorepublikový svět. A v tom staromilství a uzavřeném světě našeho baráčku byl pro mě dědeček jistotou, že už žijeme v jiné době. S těmi, kdo bydleli vedle, jsme se prakticky nestýkali. Měli jsme svoji zahrádku a občas šli někam s maminkou na nákup. To byl náš svět.

O to větší to byl potom průšvih, když jsme se roku 1956 přestěhovali do Prahy poté, co rodiče konečně dostali byt. Mně bylo pět let a Ivanka tady už nastoupila do první třídy.

Jak jsi stěhování snášel? Najednou ses ocitl v hlavním městě...

Nesl jsem to velmi těžce. Z toho našeho skleníku, malého plzeňského světa, jsme odešli na první pražské panelákové sídliště Herálecká. Připadl jsem si tu úplně ztracený. Všude strašný nepořádek, protože sídliště ještě nebylo úplně dostavěné. K tomu všelijaké násilí a rvačky, jenomže já se neuměl prát. Vyrůstal jsem v prostředí, kde nic takového nebylo potřeba.

A do toho všeho přišla na svět naše mladší sestra Janina a kolem ní se z mého klukovského pohledu začal točit svět. Tatínek byl konečně u rodiny a s Janinou si mohl své otcovství pořádně užít. Takže mně přišlo, že ji má o dost raději než mě, a cítil jsem se odstrčený. Navíc jsem rodiče podezíral, že schválně z porodnice přinesli holku a ne kluka, se kterým bych si mohl pořádně hrát. Na chuděru Janinu jsem hrozně žárlil a dost jí ubližoval. Až zpětně jsem pak pochopil, že mě milovala a já to vůbec neviděl.

Chodil jsi už do mateřské školy?

Kdepak mateřská škola, to vůbec nepřicházelo v úvahu. Maminka s námi byla doma. Asi dva roky u nás bydlela také babička z tatínkovy strany. To pro mě bylo důležité, protože jsme spolu trávili spoustu času. Hlavně jsme chodili na procházky. Uměla úžasně vyprávět.

Co tě jako kluka bavilo?

Leccos. V Plzni jsem si třeba stavěl domky z bakelitových cihliček. Dodnes je ta stavebnice u syna ve sklepě. Jako první jsem vždycky postavil „chudáčkový“ dům pro ty, kteří nemají kde bydlet. Už od dětství jsem hodně prožíval utrpení druhých lidí, i zvířátek. Nebo i živé přírody. Vzpomínám si na jednu událost ještě z Plzně. Doslechl jsem se, že Země je kulatá. Tak jsem se rozhodl, že se podívám, co je na druhé straně Země, že se tam prokopu. V předzahradce domku stála velká krásná bříza a já jsem jí při tom svém objevitelském úsilí překopl jeden kořen. Byla to možná jediná situace, kdy se na mě dědeček zlobil. Nesl to těžce. Ale já taky, protože mi jí pak bylo moc líto.

Nebo jsem si hrál s takovým vystřelovacím panáčkem parašutistou. Před domem byla krásná alej topolů, vysokých větrolamů. Já jsem panáčka vystřelil a ten se mi jednou padákem zachytil ve větvích. Tehdy jsem zažil, že mi tatínek přece jenom také může pomoci, když mi tam pro něj vylezl.

Jak sis jako dítě v pražském prostředí hledal kamarády?

V tom to bylo nakonec docela dobré. Po roce jsem v Praze začal chodit do školy a několik kluků z tamních paneláků se mnou bylo ve třídě. Na rozdíl ode dneška byla u našich domů tři hřiště, kde se hrál fotbal nebo hokej. Takže den co den jsme byli třeba i šest hodin na hřišti. Nebyl jsem na sporty úplně neschopný, spíš lehce nadprůměrný. A ještě jsem byl brankář, nevadilo mi dostávat rány, odřít se, takže jsem byl pro tým cenný. Většinou to nikdo jiný nechtěl dělat.

Navíc v patře nad námi bydlel Franta Holec. Naši o jeho rodině neměli dobré mínění. Otec byl alkoholik a matka hrála v noci po barech. Ale čím jsem byl starší, tím víc jsem Frantu obdivoval. Byl o tři roky starší než já, musel jsem pro něj být nula, ale přesto se mi věnoval. Trávili jsme spolu spoustu času, kopali jsme na sebe nebo hráli hlavičky. Byl pro mě takovým zvláštním dárkem. Ostatně jako v různých fázích mého života další lidé.

A co vaši učitelé?

V první třídě jsme měli paní učitelku Šustovou. Taková studená žena, takže zpětně vůbec nechápu, jak mohla učit první třídu. Ale ve druhé třídě jsme dostali paní učitelku Evu Královou. A to byla pro mě princezna – tu jsem miloval. Díky ní jsem začal mít školu rád a ona nepochybně rozhodla o tom, že jsem se stal jedním ze tří nejlepších žáků školy.

Nepovídej, a jak se jí to povedlo?

Byla hezká, laskavá, dokázala se usmát, a to určitě nejen na mě. Kromě toho měla krásně sametový hlas. Dodnes ho slyším. Dala mi prostě zažít, že jí na mně záleží. Nemohlo jí být víc než osmdvacet. Byla svobodná a moje maminka později zjistila, že těsně před svatbou její nastávající tragicky zemřel.

Byl ještě někdo v tvém dětství tak důležitý?

Měl jsem v dětství nadání pro dost věcí, ale když už jsem se něčemu opravdu věnoval, tak kvůli lidem, které jsem miloval.

Na klavír mě původně učil hrát člověk, který mě jen stresoval. Kdykoliv jsem udělal chybu, vyskočil a fláknul mě pravitkem. Když jsem později přišel k mladému panu profesoru Alfrédu Kumpfovi a on mě poprvé vyzval, ať mu něco zahraji, cukl jsem sebou pokaždé, když jsem udělal chybu – a on se také lekl, co se mi stalo. Poznal jsem, že se ho vůbec nemusím bát. U něj jsem byl jako v sedmém nebi, měl jsem ho moc rád. Byl jsem jedním

z jeho nejlepších žáků, denně jsem minimálně dvě hodiny cvičil. Což tatínka poněkud rozčilovalo, zvláště když to byly stupnice. Často jsem pana profesora Kumpfa doprovázel z hodiny domů. Nad námi svítil na obloze Orion – a já jsem spřádal sny, že budu klavíristou. Ale na hřišti mě to většinou opustilo. Ostatně, jako brankář jsem riskoval, že si poraním prsty, což se také občas stalo.

Pocházíš z katolické rodiny, jak jste doma slavili Vánoce?

To se ptáte na citlivou věc. U nás se kolem Ježíška tradičně dělalo strašné „tajemno“. Maminka to na nás hrála – říkala nám, že Ježíška „za oknem zrovna teď viděla“ a tak podobně. Jenomže to vedlo k velkému zklamání, které žádnému dítěti nepřeju. Už když jsem byl v první třídě a Iva ve druhé, měli jsme ohromný spor se spolužáky, jestli Ježíšek nosí dárky a jak je to s Mikulášem. Ve třídě jsme byli jediní křesťané. Mysleli jsme si proto, že ostatní děti nevědí, jak je to ve skutečnosti. Ale pak jsme přišli na to, že nám rodiče neříkají pravdu. Tehdy to hodně poškodilo mou důvěru v ně. Zejména maminku. Od té doby pro mě na Vánoce bylo rozhodující, zda pod stromečkem najdu hokejku, kterou potřebuji, nebo míč. Hokejka tam byla občas, míč nikdy.

Měli jste v rodině nějaké jiné rituály, něco svého?

Asi to, že tam právě žádné rituály nebyly. Maminka by byla o to jistě stála, ale tatínek pro to vůbec neměl smysl. Typický racionální technik.

A vadilo ti to?

Ani ne. Měl jsem jinou výhodu. Jak jsem později zjistil, na rozdíl od řady mých vrstevníků z katolických rodin se u nás nikdy nic neodůvodňovalo tím, že „to tak učí církve“, ale jednání se obhájovalo vždy rozumnými důvody. Jsem za to tatínkovi nesmírně vděčný.